

Spoštovani likovnice in likovniki, fotografinke in fotografi!

Po skoraj desetletju priprav, zbiranja gradiva in postopkov pred Uradom Republike Slovenije za intelektualno lastnino je Združenje slovenskih vizualnih avtorjev 18. novembra 2025 pridobilo **dovoljenje za kolektivno upravljanje** določenih avtorskih pravic na likovnih in fotografskih delih ter s tem status kolektivne organizacije.

Združenje SVA, k. o. je torej postalo nov akter na področju uveljavljanja avtorskih pravic vizualnih ustvarjalcev, posledično pa tudi pri urejanju trga likovnih in fotografskih del v Sloveniji.

Med pravicami, ki jih lahko kolektivno upravljamo, je tudi **sledna pravica** (droit de suite), ki avtorju omogoča udeležbo pri nadaljnjih prodajah njegovega izvirnega dela na sekundarnem trgu umetnin. Ko se delo po prvi odsvojitvi ponovno proda in pri prodaji sodeluje profesionalni udeleženec na trgu umetnin, avtorju oz. njegovim pravnim naslednikom pod zakonsko določenimi pogoji pripada **delež prodajne cene**.

Hkrati sledna pravica spodbuja preglednejši, bolj urejen in profesionalen trg umetnin. Pri njenem uveljavljanju zakon sicer določa obveznosti profesionalnih udeležencev na trgu, vendar učinkovit sistem ni mogoč brez **dejavnega sodelovanja** avtorjev.

Za galeriste sledna pravica sama po sebi ni novost: slovenska avtorskoppravna ureditev jo pozna že od leta 1995, dobro desetletje kasneje je bila usklajena z Direktivo 2001/84/ES o sledni pravici v korist avtorja izvirnega umetniškega dela. Sprememba, ne le za galeriste, pa je nastopila dvajset let kasneje – od 18. novembra 2025 je Združenje SVA, k. o. pristojna kolektivna organizacija in s tem **pomemben sogovornik** profesionalnim udeležencem na trgu umetnin pri njenem sistematičnem izvajanju.

Vodstvo Združenja SVA je bilo z galeristi v komunikaciji že pred izdajo dovoljenja, po njegovi pridobitvi pa je **dialog** nadaljevalo in okrepilo: v začetku februarja 2026 smo Društvu galeristov in starinarjev Slovenije poslali prvo povabilo na skupni sestanek glede praktičnega izvajanja sledne pravice, julija 2026 smo o tem neposredno obvestili tudi galeriste po Sloveniji, katerih kontaktni podatki so bili javno dostopni na spletu, 31. avgusta 2026 pa smo objavili še **javni poziv** k pogajanju in sklenitvi skupnega sporazuma.

Pri tem si ves čas prizadevamo, da bi izvajanje sledne pravice sooblikovali s profesionalnimi udeleženci na trgu, čim bolj jasno, predvidljivo in izvedljivo za vse.

Za sledno pravico je pomembna že **prva prodaja** umetniškega dela, saj predstavlja izhodišče njegove nadaljnje poti na trgu. Prav zato želimo avtorje spodbuditi k profesionalnemu ravnanju tudi pri neposredni prodaji lastnih del: k ustreznemu evidentiranju prodaje, izdajanju računov oz. drugih predpisanih listin ter k hranjenju podatkov o delu, njegovi prodaji in izvoru. Ne gre namreč le za izpolnjevanje zakonskih in davčnih obveznosti – gre tudi za gradnjo dokumentirane provenience umetniškega dela in preglednejšega trga.

Pri grafičnih in fotografskih delih je še posebej koristno **dosledno evidentirati podatke**, ki omogočajo jasno identifikacijo posameznega primerka oz. izdaje, kadar je to glede na naravo dela relevantno – na primer naslov, leto nastanka, tehniko oz. način izdelave, format, podatek o ediciji in številki primerka ter morebitno potrdilo o avtentičnosti. Takšna dokumentacija varuje tako avtorja kot kupca in prispeva k sledljivosti dela na nadaljnjem trgu.

Vizualni umetniki in galerije so tesno povezani. Galerije pomembno prispevajo k predstavljanju, promociji in prodaji umetniških del ter pogosto tudi k dolgoročnemu razvoju umetnikove kariere. Kakovostno in kontinuirano umetniško ustvarjanje pa je temelj njihove dejavnosti. Gre za odnos, v katerem imata obe strani koristi, a tudi odgovornosti.

Izredno pomembno je, da so **pravila sodelovanja** med avtorjem in galerijo jasna že od začetka. Kadar galerija avtorja zastopa na trgu ter vlaga svoj čas, znanje in sredstva v njegovo promocijo, razstave, predstavitve zbirateljem in druge aktivnosti, je v interesu obeh strani, da je vnaprej dogovorjeno, po katerih prodajnih poteh in pod kakšnimi pogoji se dela ponujajo kupcem. Neposredna prodaja iz ateljeja oz. studia sama po sebi ni problematična, če je dogovorjena – ob nejasnih dogovorih pa lahko ustvarja nesporazume in nezadovoljstvo ter zmanjšuje učinek prizadevanj, ki jih galerija vlaga v (tudi večletno) zastopanje avtorja.

Zavzemamo se za **pisne in dovolj konkretne dogovore** med avtorji in galerijami, zlasti glede obsega zastopanja, morebitne ekskluzivnosti, območja in prodajnih kanalov, cenovne politike, provizije, neposrednih prodaj avtorja ter načina medsebojnega obveščanja o prodajah. Če je dogovorjeno ekskluzivno zastopanje, naj se tak dogovor spoštuje tudi pri prodajah, ki jih avtor opravi neposredno. Če si avtor želi ohraniti možnost samostojne prodaje določenih del ali prodaje iz ateljeja oz. studia, naj bo to v pogodbi jasno predvideno. Tako se varujejo **legitimni interesi** obeh strani in krepi **medsebojno zaupanje**.

Strokovnost in korektnost nista enostranski obvezi. Galeristi, trgovci, dražbene hiše, kupci in avtorji smo **vsi** del istega umetniškega ekosistema. Pregledne prodaje, ustrezna dokumentacija, spoštovanje avtorskih pravic in jasni dogovori so v interesu **vseh**.

Prizadevamo si, da bi se v slovenskem prostoru krepila zaupanje in sodelovanje med umetniki, galerijami in drugimi udeleženci na trgu ter da bi skupaj prispevali k bolj urejenemu, preglednemu in predvidljivemu trgu umetnin. Dosledno izvajanje sledne pravice je lahko pomemben korak v tej smeri, saj vzpostavlja **jasnejša pravila** sekundarnega trga in avtorjem zagotavlja **delež vrednosti**, ki jo njihovo delo pridobi skozi čas.

Dobro kolektivno upravljanje pa za Združenje SVA, k. o. pomeni več kot zgolj korektno in transparentno izvajanje pravic. Hočemo biti organizacija, ki deluje **povezovalno**, skupaj z avtorji, ne zgolj v njihovem imenu. Zato si želimo sprotne obveščanja, odprte izmenjave mnenj, predlogov in pobud ter stalnega dialoga z avtorji, uporabniki, galeristi, vizualno in pravno stroko, drugimi kolektivnimi organizacijami ter širšo javnostjo.

Urejen trg umetnin je skupna odgovornost. Začne pa se že pri prvem delu, prvi prodaji in prvem računu.

Lepo vas pozdravljam,

Aleš Sedmak
Združenje SVA, k. o.

Ljubljana, 3. 9. 2026

P. S. Jeseni, še pred prvo obletnico Združenja SVA, k.o., bo zaživel prenovljeno spletno mesto sva.si z vsemi informacijami in obrazci tako za avtorje kot uporabnike, seveda pa ne bo manjkalo tudi drugih novic. Vas z veseljem in ponosom obvestimo!